

Nēgu dzimta *Petromyzontidae*

Upes nēģis

Lampetra fluviatilis

230 g

iznērš 10-42 tūkst. ikru

sasniedz 7 gadu vecumu

beigtas vai dzīvas zivis,
detrits (nedzīvs
organisks materiāls)

Latvijā var sasniegt 50 cm garumu

Upes nēģis ir visprimitīvākais mugurkaulnieks, jo tam nav pilnībā izveidojies mugurkauls. Tā vietā ir horda, kā arī tā skelets veidots no skrimšļiem un saistaudiem un nesatur kaula šūnas.

Upes nēģa ķermenis ir čūskeidīgs – kails, glotains, bet bez zvīņām. Mute – piesūceknis ar zobveida plātnītēm piltuvē. Augšžokļa plātnīte salīdzinoši gara, tās galos ir pa vienam zobam. Abpus ķermenim rindā izkārtotas septiņas spraugas – žaunu atveres, ir tikai viena nāss ārējā atvere. Peld, izlokot visu ķermeni.

Upes nēģis dzīvo jūrā, bet nārsto upēs, krācainās vietās. Tas piesūcas pie ūdensdzīvniekiem, galvenokārt zivīm. Paēdis nēģis ikreiz nolaižas jūras dziļumā un ierokas smiltīs, kur uzturas, kamēr barība pilnīgi sagremota.

Tā kā upes nēģis ir anadroms*, tas, sasniedzot dzimumgatavību, no jūras nārsto dodas uz dzimtajām upēm. Pēc nārsta, aptuveni divu nedēļu laikā, pieaugušie upes nēģi iet bojā.

Sugas izplatība pasaulē un Latvijā

Izplatības areāls – Eiropas saldūdenī. Nošķirtas populācijas sastopamas Lādogas un Ņegas ezeros, ezeros Skotijā, Īrijā un Somijā.

Latvijā tiek mākslīgi pavairots, ielaižot piemērotās upēs.

Apdraudošie faktori un aizsardzība

- Latvijā un Eiropā apdraudēta suga, Latvijā ierobežoti izmantojama īpaši aizsargājama suga.
- Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (I un V pielikums)
- 1979. gada Bernes konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu (III pielikums)
- 14.11.2000. MK noteikumi Nr.396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (2. pielikums)

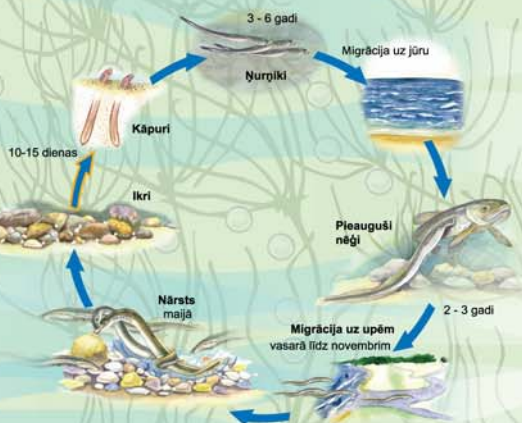

- piesārņojums
- aizsprosti uz upēm
- nozveja

Interesanti fakti

- Atbilstoši jaunākajai sistemātikai upes nēģis pieder bezžokļainu *Agnatha* virsklases nēģu klasei.
- Nēģis piesūcas zivīm ar piltuvveidīgo piesūcekni, ar ragveidas plātnītēm (zobiem) pārvilē upura ādu un ievada brūcē īpašu dziedzeri, kas neļauj sarecēt laupījuma asinīm, tādējādi atvieglot asins, iekšējo orgānu, muskuļu uzsūkšanu.
- Kāpuri (ņurpiņi) tik ļoti atšķiras no pieaugušajiem nēģiem, ka ilgu laiku tos uzskatīja par atsevišķu dzīvnieku sugu. Tikai 19. gs. vidū vācu dabas zinātnieks Millers noskaidroja, ka tārpveidīgie radījumi ir nēģu kāpuri.

Upes nēģa dzīves cikls

*anadromas zivis – ceļotāzivis, kuras izplatītas jūrā un veic regulāras nārsta migrācijas uz saldūdeniem.

Informācija izmantotā no:

- www.kznrvest.org
- www.fishbase.us
- www.iadg.org/database
- www.latvijasprieciba.lv
- http://bd.eionet.europa.eu
- Plāks M., Aļeksejeva E. (1998). Zivis. Latvijas daba. Rīga: Izdevniecība „Gandrs”

Daigas Segļas zīmējumi.